

Харун Олена Андріївна
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин;

Грицина Леся Анатоліївна
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Хмельницький національний університет

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-566-5-23>

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ЦИФРОВИХ ГРОШЕЙ

Сучасна світова валютна система перебуває в стані глибокої трансформації під впливом цифрових інновацій. Одним із найвагоміших феноменів останніх десятиліть є поява криптовалют, які спочатку розглядалися як експериментальний інструмент, проте нині набули суттєвого значення у глобальних фінансових процесах. Їхнє поширення породжує як позитивні очікування щодо потенціалу децентралізації та підвищення прозорості фінансових операцій, так і обґрунтовані побоювання стосовно збереження стабільності чинної валютної архітектури.

Аналізуючи основні переваги функціонування та використання криптовалют у фінансовій системі, відзначають їх децентралізований характер і незалежність від державних інститутів, оскільки емісія та облік здійснюються автоматично в межах розподіленої мережі блокчейн, що знижує ризики цензури, монетарних маніпуляцій та інфляційного тиску, властивих традиційним фіатним системам [1]. Висока швидкість і транскордонність розрахунків у мережах Ethereum, Tron та Solana дозволяє здійснювати міжнародні транзакції протягом кількох секунд, скорочуючи витрати на банківські перекази [2]. Забезпечення конфіденційності користувачів у мережах Monero та Zcash сприяє фінансовій безпеці осіб у країнах із авторитарними режимами або за умов потенційних репресій [3]. Крім того, криптовалюти підвищують фінансову інклюзивність, надаючи

доступ до платіжних та заощадних інструментів у державах із недостатньо розвинутою банківською системою, таких як Афганістан чи Венесуела [4]. Технологія смарт-контрактів забезпечує високий рівень програмованості та автоматизації фінансових операцій у сфері децентралізованих фінансів (DeFi), що відкриває нові можливості для розвитку таких напрямів, як страхування, кредитування, токенизація активів та управління ними без посередників [5].

Криптовалюти мають низку суттєвих недоліків, які обмежують їх використання як стабільного засобу платежу та накопичення вартості. По-перше, вони характеризуються високою волатильністю: наприклад, у 2023 році біткоїн демонстрував найнижчий рівень волатильності за останнє десятиліття, що свідчить про зменшення ризиків для інвесторів та користувачів [6]. По-друге, у більшості країн світу криптовалюти не визнаються законним платіжним засобом, а регуляторне середовище залишається фрагментарним і нестабільним, що істотно обмежує їх використання у повсякденних розрахунках. Водночас у Європейському Союзі ситуація поступово змінюється із впровадженням Регламенту MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulation), спрямованого на створення єдиного нормативного підходу до криптоактивів. Проте навіть у межах ЄС регуляторна база перебуває на етапі становлення та залишається недостатньо стабільною [7]. По-третє, механізми консенсусу, зокрема Proof-of-Work, потребують значних обсягів електроенергії, що створює додатковий тиск на екологію. Так, у 2023 році мережа біткоїна споживала близько 0,2–0,9% світового попиту на електроенергію, що еквівалентно споживанню таких країн, як Польща [8]. По-четверте, незважаючи на прозорість блокчейну, криптовалюти часто застосовуються для незаконних цілей, таких як відмивання коштів, обходження санкцій або оплата на darknet-ринках. За даними Chainalysis, у 2024 році приблизно 0,24% усіх транзакцій були пов'язані з незаконною діяльністю [3]. По-п'яте, користувачі піддаються технічним ризикам, включно з втратами через фішинг, помилки при введенні адрес та кіберзлочини, зокрема у DeFi-проектах. Хоча у 2023 році збитки від атак на DeFi-протоколи зменшилися на 63,7% порівняно з попереднім роком, вони все ще

становили значні суми [3]. Ці фактори підкреслюють необхідність обережного підходу до використання криптовалют і вдосконалення регуляторних та технологічних механізмів їх застосування.

Основні переваги та недоліки криптовалют у порівнянні з традиційними формами грошей наведені у табл. 1.

Таблиця 1

**Порівняння криптовалют із традиційними грошима
за основними характеристиками**

Ознака / Критерій	Криптовалюти	Фіатні гроші (готівка)	Електронні гроші (на банківських рахунках)
Централізація	Децентралізовані, не підконтрольні державі	Повністю контрольовані державою	Контроль через банки та фінрегуляторів
Швидкість транзакцій	Висока (секунди–хвилини, залежно від мережі)	Повільна (тільки фізичний обіг)	Висока, але залежна від банківських годин
Комісії за перекази	Низькі або змінні, залежно від мережі	Відсутні	Часто високі за міжнародні транзакції
Міжнародний обіг	Без обмежень, транскордонний доступ	Обмежено національними кордонами	Обмеження згідно з регіоном/банком
Анонімність	Висока (залежить від валюти: BTC, XMR тощо)	Середня (готівка – анонімна)	Низька (ідентифікація KYC)
Юридичний статус	Нерегулярний, здебільшого не є legal tender	Законний платіжний засіб	Законний, але регульований
Стійкість до інфляції	Залежить від токеноміки (BTC – обмежена емісія)	Залежить від монетарної політики уряду	Залежить від національної валюти
Прозорість	Висока (блокчейн відкритий для перевірки)	Низька	Помірна (банківські виписки)

Технічна складність	Висока для новачків	Мінімальна	Середня (вимагає цифрової грамотності)
Ризик шахрайства/зломів	Високий (фішинг, хакерські атаки)	Низький	Середній (банківські фішинги)
Використання у незаконній діяльності	Можливе через анонімність	Менше поширене	Контролюється державними структурами
Енерго-споживання	Високе (особливо для Proof-of-Work валют)	Низьке	Залежить від банківської інфраструктури

Джерело: [1–8]

Отже, криптовалюти, як специфічна форма цифрових грошей, характеризуються високою анонімністю, швидкістю транзакцій та глобальною доступністю, що робить їх привабливими як для громадян у кризових країнах, так і для міжнародних розрахунків. Водночас до їхніх недоліків належать складність технічного використання, висока волатильність та відсутність правового визнання як законного платіжного засобу. Фіатні гроші демонструють стабільність у внутрішньому обігу та законну силу, однак поступаються криптовалютам за швидкістю, міжнародною доступністю та динамікою. Електронні гроші (банківські рахунки та платіжні системи) займають проміжне положення, забезпечуючи високий рівень контролю, але обмежену анонімність.

Для забезпечення спроможності криптовалют виконувати повноцінні функції у глобальній грошово-фінансовій системі необхідним є: удосконалення нормативно-правової бази; розвиток надійної та безпечної фінансово-технологічної інфраструктури; підвищення рівня фінансової грамотності користувачів.

Список використаної літератури:

1. Nakamoto S. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. URL: <http://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (дата звернення: 30.10.2025).
2. Alizadeh1 S., Khabbazian M. Solana's transaction network: analysis, insights, and comparison. *EPJ Data Science*, 2025.

URL: http://link.springer.com/article/10.1140/epjds/s13688-025-00561-x?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 31.10.2025).

3. Akcora C. G., Gel Y. R., Kantarcioglu M. Blockchain networks: Data structures of Bitcoin, Monero, Zcash, Ethereum, Ripple, and Iota. *WIREs Data Mining and Knowledge Discovery*. 2022. Vol. 12 (1). URL: http://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9286592/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 30.10.2025).

4. Axios. Crypto Adoption in Fragile Economies. URL: <http://www.axios.com/2024/02/02/cryptocurrency-adoption-is-going-more-slowly-than-the-web> (дата звернення: 30.10.2025).

5. Schär F. Decentralized Finance: On Blockchain- and Smart Contract-Based Financial Markets. *Federal Reserve Bank of St. Louis Review*. 2021. Vol. 103 (2). P. 153–174. URL: http://www.stlouisfed.org/-/media/project/frbstl/stlouisfed/publications/review/pdfs/2021/04/15/decentralized-finance-on-blockchain-and-smart-contract-based-financial-markets.pdf?sc_lang=en&hash=841F6BC17BC6C01CDA726D29CCD77C35 (дата звернення: 30.10.2025).

6. Кравченко О. Динаміка волатильності криптовалют: сучасні тенденції та вплив на інвестиційні рішення. *Фінанси, облік і аудит*. 2024. №3. С. 45–52.

7. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937. *Official Journal of the European Union*. 2023. L 150. P. 40–205. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj> (дата звернення: 01.11.2025).

8. Cambridge Centre for Alternative Finance. Bitcoin Electricity Consumption Index. URL: <https://ccaf.io/cbeci> (дата звернення: 31.10.2025).